

КИЗИЛ УЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР
ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

42-йил чиқиши
№ 29 (11.475).

4 февраль, пайшанба 1960 йил.

Баҳоси 20 тийин.

1959 ЙИЛГИ БУТУНЎЛТИФОҚ АҲОЛИ РЎЙХАТИ МАЪЛУМОТЛАРИ БЎЙИЧА СССР АҲОЛИСИНИНГ БИЛИМ ДАРАЖАСИ, МИЛЛИЙ СОСТАВИ ВА ЁШИ СТРУКТУРАСИ ТЎҒРИСИДА

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Марказий статистика бошқармасининг ахбороти

1959 йил май ойида матбуотда аҳоли рўйхатининг қисқача дастлабки натижалари эълон қилинган эди. Бу натижалар рўйхатга олувчи ҳодимлар томонидан қилинган ҳисоблаш асосида олинган эди. Ҳозирги вақтда СССР Марказий Статистика бошқармаси рўйхат батафсил натижаларининг биринчи қисмини ишлаб чиқишни тамомлади. Рўйхатнинг бу қисмида аҳоли билим, ўқиш, миллат ва она тили жиҳатидан, шунингдек жинс, ёши ва оилавий аҳоли жиҳатидан характерланади.

1959 йил 15 январга қадар СССР аҳолисининг умумий сони 208.826.650 кишини ташкил этди, шу жумладан 94.050.303 киши эркаклар ва 114.776.347 киши хотин-қизлардир; шаҳар аҳолисининг сони 99.977.695 кишини, ёки 48 процентни, қишлоқ аҳолиси — 108.848.955 кишини, ёки 52 процентни ташкил этди.

АҲОЛИНИНГ БИЛИМ ДАРАЖАСИ

1. Олий ва ўрта маълумотга эга бўлган СССР аҳолисининг сони (уй ҳўжалигида банд бўлган кишиларни ва пенсиякерларни ҳам қўшган ҳолда) қуйидаги маълумотлардан билиш мумкин:

Маълумотга эга:	Кишилар сони (минг ҳисобида)
туғалланган олий	3778
туғалланмаган олий	1738
махсус ўрта (техникумларни ва шунга ўхшаш ўқув юрталарини тамомлаганлар)	7870
умумий ўрта (тўлиқ ўрта мактабни тамомлаганлар)	9936

тўлиқсиз ўрта (етти йиллик мактабни тамомлаганлар, шунингдек етти йилликдан юқори бўлган тўлиқсиз ўрта маълумотга эга бўлганлар) 35.386

Шундай қилиб, олий, туғалланмаган олий ва ўрта махсус маълумотга эга бўлганлар сони 13,4 миллион кишини ва тўлиқ ўрта мактабни ҳамда етти йиллик мактабни тамом қилганлар сони 45,3 миллион кишини ташкил этди.

Олий ва ўрта маълумотга эга бўлган аҳоли сони 1959 йилда 1939 йилдагига нисбатан қуйидаги тарзда ўзгарди:

Кишилар сони (минг ҳисобида)	1939 йил	1959 йил	1939 йилда нисбатан 1959 йилга нисбатан процент
Олий	1177	3778	321
Ўрта	14689	54930	374

Маълумотга эга: туғалланган олий 1177 3778 321 6 18 туғалланмаган олий, ўрта махсус, умумий ўрта ва тўлиқсиз ўрта 14689 54930 374 77 263

Совет ҳокимияти йилларида мамлакатимизда қинакам малавий революция амалга оширилди. Коммунистик партия раҳбарлиги остида Совет Иттифоқидаги барча халқлар малайياتининг гуллаб-яшнашига эришилди. 1913 йилда чор Россиясида ишлаган кишиларни ҳам қўшган ҳолда атиги 290 мингга яқин киши олий, тўлиқсиз олий ва ўрта маълумотга эга эди; ҳозирги вақтда уларнинг сони 13,4 миллион кишини ташкил этди. 1897 йилги аҳоли рўйхати натижаларида аҳолининг билим даражаси бошланғичдан юқори маълумотга эга бўлган кишилар сони билан характерланган эди. Бошланғичдан юқори маълумот олган кишиларнинг сони бутун чор Россиясида 1,4 миллион кишини ташкил этган эди; булар асосан капиталистлар, помещиклар, амалдорлар, рухонийлар ва уларнинг оила аъзолари эди. Ҳозирги вақтда 71,2 миллион меҳнаткаш бошланғичдан юқори маълумотга эга, шу билан бирга 58,7 миллион киши олий, ўрта ва тўлиқсиз ўрта маълумотга ва 12,5 миллион киши туғалланмаган етти йиллик маълумотга эга.

2. Олий ва ўрта маълумотга эга бўлган эркаклар ва хотин-қизлар сони қуйидаги маълумотлардан билиш мумкин:

Маълумотга эга:	Кишилар сони (минг ҳисобида)	эркаклар	хотин-қизлар
туғалланган олий	1.933	1.845	
туғалланмаган олий	820	918	
махсус ўрта (техникумларни ва шунга ўхшаш ўқув юрталарини тамомлаганлар)	3.414	4.456	
умумий ўрта (тўлиқ ўрта мактабни тамомлаганлар)	4.408	5.528	

тўлиқсиз ўрта (етти йиллик мактабни тамомлаганлар, шунингдек етти йилликдан юқори бўлган тўлиқсиз ўрта маълумотга эга бўлганлар) 17.070 18.316

Совет давлатида хотин-қизларга билим олишда эркаклар билан баравар ҳуқуқ берилган. Олий маълумотга эга бўлган 3,8 миллион кишидан 1,8 миллиондан зиёд киши, ёки 49 процент киши хотин-қизларни ташкил этди, ўрта ва тўлиқсиз ўрта маълумотга эга бўлган 54,9 миллион кишидан хотин-қизлар 29 миллион кишини, ёки 53 процентини ташкил этди.

Сўнги йигирма йил ичида, яъни 1939 йилдан 1959 йилгача олий ва ўрта маълумотли хотин-қизлар ва эркаклар сонининг ўзгариши қуйидаги маълумотлар билан характерланади:

Маълумотга эга:	Кишилар сони (минг ҳисобида)	1939 йил	1959 йил	1939 йилда нисбатан 1959 йилга нисбатан процент
туғалланган олий	799	1933	242	
эркаклар	378	1845	488	
хотин-қизлар				
ўрта ва тўлиқсиз ўрта	8053	25712	319	
эркаклар	6636	29218	440	
хотин-қизлар				

1959 йилда 1939 йилдагига нисбатан олий маълумотли хотин-қизлар сони қарийб беш баравар, олий маълумотли эркаклар сони эса 2,4 баравар кўпайди; ўрта ва тўлиқсиз ўрта маълумотли хотин-қизлар сони 4,4 баравар, эркаклар сони эса 3,2 баравар кўпайди.

1897 йилги аҳоли рўйхати бўйича чор Россиясида бошланғичдан юқори маълумот олган хотин-қизлар сони 535 минг кишини ташкил этган эди, ҳозирги вақтда эса уларнинг сони 36,7 миллион киши ҳисобланади.

3. Шаҳардаги ва қишлоқ жойларидаги олий ҳамда ўрта маълумотли кишиларнинг сони қуйидаги маълумотлардан билиш мумкин:

Маълумотга эга:	Кишилар сони (минг ҳисобида)	шаҳарларда	қишлоқ жойларида
туғалланган олий	3.170	608	
туғалланмаган олий	1.332	406	
ўрта махсус (техникумларни ва шунга ўхшаш ўқув юрталарини тамомлаганлар)	5.446	2.424	
умумий ўрта (тўлиқ ўрта мактабни тамомлаганлар)	7.426	2.510	

тўлиқсиз ўрта (етти йиллик мактабни тамомлаганлар, шунингдек етти йилликдан юқори бўлган тўлиқсиз ўрта маълумотга эга бўлганлар) 20.254 15.132

Шаҳар ва қишлоқ аҳолиси ўртасида олий ва ўрта маълумотли кишилар сонининг ўзгариши қуйидаги маълумотлардан билиш мумкин:

Кишилар сони (минг ҳисобида)	1939 йил	1959 йил	1939 йилда нисбатан 1959 йилга нисбатан процент
Олий	956	3.170	331
Ўрта	221	608	275

Маълумотга эга: туғалланган олий 956 3.170 331 16 32 шаҳарларда 221 608 275 1,7 5,6 қишлоқ жойларида

ўрта ва тўлиқсиз ўрта 9.806 34.458 351 162 344 шаҳарларда 4.883 20.472 419 37 188 қишлоқ жойларида

1959 йилда 1939 йилдагига нисбатан олий маълумотли кишилар сони шаҳарда 3,3 баравар, қишлоқда эса 2,8 баравар кўпайди; ўрта ва тўлиқсиз ўрта маълумотли кишилар сони шаҳарда 3,5 баравар, қишлоқда эса 4,2 баравар кўпайди.

1897 йилда ҳар миң аҳолига шаҳарларда бошланғичдан юқори маълумотли 61 киши боп эди, ҳозир эса 441 киши тўғри келади; қишлоқ жойларида 1897 йилда миң аҳолига бошланғичдан юқори маълумотли 3 киши бўлган бўлса, эндиликда эса буларнинг сони 249 кишини ташкил этди.

4. Иттифоқи республикалари бўйича олий ва ўрта маълумотли аҳоли сони 1939 йилдагига нисбатан қуйидаги тарзда ўзгарди:

Минг аҳолидан маълумотга эга (кишилар сони)	туғалланган олий	ўрта ва туғалланмаган ўрта
1939 йил	1939 йил	1939 йил
СССР	6	18
РСФСР	7	19
Украина ССР	7	17
Белоруссия ССР	4	12
Ўзбекистон ССР	3	13
Қозғоғистон ССР	5	12
Грузия ССР	11	38
Озарбайжон ССР	7	21
Литва ССР	2	13
Молдавия ССР	3	10
Латвия ССР	7	21
Қирғизистон ССР	2	13
Тожикистон ССР	2	10
Арманистон ССР	6	28
Туркменистон ССР	3	13
Эстония ССР	8	21

5. 1959 йилги рўйхат вақтида 9—49 ёшлардаги саводсиз кишиларнинг рўйхатлари тузилди. Шу ёшдаги кишилардан 1.929 минг киши ёки 1,5 процентни ўзларини саводсиз деб айтдилар. СССРда ҳозир бошланғичдан маълумот олишнинг маълумотли кишиларнинг сони Иттифоқи ҳақиқатда ёшасига саводхон мамлакат бўлиб қолганлигини кўрсатади.

9—49 ёшлардаги аҳолининг саводхонлиги ўзгаришлари 1897, 1926, 1939 ва 1959 йилларда ўтказилган аҳоли рўйхатларининг маълумотлари бўйича қуйидаги рақамлардан кўриниб турибди.)*

9—49 ёшлардаги кишилар орасида саводхонлигини процент	Шаҳар ва қишлоқ аҳолиси	Эркаклар	хотин-қизлар	Ҳар иккови
1897 йил	39,1	13,7	26,3	
1926 йил	71,5	42,7	56,6	
1939 йил	95,1	83,4	89,1	
1959 йил	99,3	97,8	98,5	
Шаҳар аҳолиси	65,5	43,1	55,6	
1897 йил	88,0	73,9	80,9	
1926 йил	97,6	91,0	94,2	
1939 йил	99,5	98,1	98,7	
Қишлоқ аҳолиси	34,3	9,6	21,7	
1897 йил	67,3	35,4	50,6	
1926 йил	93,7	79,2	86,3	
1939 йил	99,1	97,5	98,2	

Революциядан олдин ўтказилган аҳоли рўйхатининг маълумотлари билан таққослаганда 9—49 ёшлардаги кишилар орасида саводхонлар процентни кўпайиб, 26,3 процентдан 98,5 процентга етди, шу жумладан, саводхон хотин-қизлар процентни

*) 1897, 1926 ва 1939 йиллар учун бўлган маълумотлар СССРнинг 1939 йил 17 сентябрга қадар бўлган чегаралари доирасидаги территорияга тааллуқли маълумотлардир. Украина ва Беларуссиянинг қарийб барча қисмлари, Молдавия, Литвани, Латвия ва Эстонияни ўз ичига олган СССР территориясида эркак ва аёллар орасидаги саводхонлар 1939 йилда 87,3 процентни, эркаклар 93,5 процентни, аёллар 81,6 процентни ташкил қилган.

2 февралда Москвада Европадаги социалистик мамлакатлар коммунистик ва ишчи партиялари вакиллари қишлоқ тажрибали ривожлантиришдаги тажрибали ўртоқлаштириш бағишланган кенгаши очилди.

Кенгаш ишида қуйидаги вакиллар қатнашмоқда: Албания Меҳнат партиясида — Анвар Хўжа, Меҳмет Шеху, Матео Чомо, Нести Насе ўртоқлар.

Болгария Коммунистик партиясида — Тодор Живков, Антон Югов, Станко Тодоров, Иван Пригов, Христо Даскалов ўртоқлар. Венгрия Социалистик ишчи партиясида — Янош Кадар, Ференц Мюнхос, Лайош Фехер ўртоқлар.

КАТТА КЕНГАШ

Германия Бирлашган социалистик партиясида — Вальтер Ульбрихт, Отто Гротеволь, Бруно Лейпнер, Герхард Грюнеберг ва Германия Демократик Республикаси қишлоқ хўжалик министри Ганс Райхельт ўртоқлар.

Польша Бирлашган ишчи партиясида — Владислав Гомулка, Юзеф Циранкевич, Эдвард Охоб, Эдмунд Пшучковский, Мечислав Ягелский, Болеслав Яшчук ўртоқлар.

Руминия Ишчи партиясида — Георге Георгиу-Деж, Стойка Кыну, Александру Могнорош, Александр Бирлэанду, Ион Козма ўртоқлар.

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясида — Н. С. Хрущёв, Н. А. Игнатов, А. Б. Аристов, А. Н. Косигин, В. В. Мадиевич, Г. А. Денисов, Т. Д. Лисенко ўртоқлар.

Чехословакия Коммунистик партиясида — Антонин Новотный, Вильям Широкый, Отокар Шимунек, Вратислав Крутина, Любомир Штрогал ўртоқлар.

Кенгашда қатнашмишга истаб қилдирган қуйидаги вакиллар иштирок этмоқда: Корея Меҳнат партиясида — ўртоқ Ким Ир.

Мўғулистон Халқ революцион партиясида — Юмжагийн Цеденбал, Лубсанцэрэнгийн Ценд ўртоқлар.

Эқутлар	236	97,5
Кабардинлар	204	97,9
Қорақалпоқлар	173	95,0
Кареллар	167	71,3
Венгерлар	155	97,2
Лўилар	132	59,3
Шимол халқлари	128	75,3

Шулардан:		
немецлар	25	85,7
эвонкилар	24	53,9
хантилар	19	77,0
чукчалар	12	93,9
эвонлар	9	81,8
нанайлар	8	86,3
коряклар	6,3	90,5
мансийлар	6	59,2
селькуплар	4	50,6
нивхилар	4	76,3
улчилар	2	84,9
саамлар	1,8	69,9
уегалар	1,4	73,7
эскимослар	1,1	84,0
ителменлар	1,1	36,0
кетлар	1,0	77,1
орочилар	0,8	68,4
иғанасандар	0,7	93,4
юкагирлар	0,4	52,5
алеутлар	0,4	22,3
Гагаулар	124	94,0
Руминлар	106	83,3
Қадимқлар	106	91,0
Ингушлар	106	97,9
Туваалар	100	99,1
Уйғурлар	95	85,0
Финлар	93	59,5
Қарақойлар	81	73,9
Алтайлар	80	96,7
Абхазлар	74	95,5
Қурдалар	59	89,9
Хакаслар	57	86,0
Олтойлар	45	88,6
Болконлар	42	97,0
Турлар	35	82,2
Черкеслар	30	86,6
Хитойлар	26	69,3
Чехлар	25	49,0
Айсорлар	22	64,3
Дунганлар	21	94,8
Эронлар	21	44,7
Абазинлар	20	94,8
Вепслар	16	46,1
Шорлар	15	83,7
Словаклар	14,7	61,2
Татлар	11	70,8
Араблар	8	35,1
Билужлар	7,8	94,9
Баримлар	5,9	16,5
Албанлар	5	78,7
Югославлар	5	66,5
Унлар	3,7	92,6
Испанлар	2,4	67,8
Афгонлар	1,9	71,8
Мўғуллар	1,8	86,6
Италийанлар	1,2	36,0
Ижорлар	1,1	34,7
Французлар	1	56,4
Японлар	1	69,5
Вьетнамлар	0,8	99,3
Тоғалларлар	0,6	89,1
Бошқа миллатлар	17	60,7

Рўйхат вақтида ҳаммаси бўлиб 124,6 миллион киши рус тилини ўзининг она тили эканлигини айтиди, шулардан 114,4 миллион киши руслар ва 10,2 миллион киши бошқа миллатлардан бўлган кишилардир.

8. Иттифоқи республикаларида айрим миллатлардан бўлган аҳолининг сони қуйидаги маълумотлардан кўриниб турибди:

Сони (миң киши)	хисобидан	ақуна нисбатан процент
117.534	100,0	
РСФСР — ҳаммаси		
Шу жумладан:		
руслар	97.845	83,2
татарлар	4.077	3,5
украинлар	3.377	2,9
чувашлар	1.436	1,2
мордва	1.211	1,0
бошқирлар	948	0,8
ошқирлар	875	0,7
белоруслар	845	0,7
немецлар	820	0,7
Донистон халқлари	795	0,7
удмуртлар	613	0,5
марийлар	498	0,4
коми ва коми-пермяклар	426	0,36
қозоқлар	383	0,3
арманлар	256	0,2
бурятлар	252	0,2
оестинлар	248	0,2
эқутлар	235	0,2
кабардинлар	201	0,2
кареллар	164	0,1
Шимол халқлари	127	0,1
поляклар	118	0,1
қалмиқлар	101	0,09
тувалар	100	0,08
корейлар	91	0,08
адигейлар	79	0,07
лўилар	72	0,06
финлар	72	0,06
озарбайжонлар	71	0,06
молдаванлар	64	0,05
грузинлар	58	0,05
хакаслар	56	0,05
греклар	47	0,04
олтойлар	45	0,04
Украина ССР — ҳаммаси	41.869	100,0

(Охири яқиничи бетда)

1959 йилги БУТУНТИҲОҚ АҲОЛИ РЎХАТИ МАЪЛУМОТЛАРИ БЎЙИЧА СССР АҲОЛИСИНING БИЛИМ ДАРАЖАСИ, МИЛЛИЙ СОСТАВИ ВА ЁШИ СТРУКТУРАСИ ТЎҒРИСИДА

(Боши биринчи бетда).

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Марказий статистика бошқармасининг ахбороти

Шу жумладан:		
украинлар	31.852	76,1
руслар	7.400	17,7
ахурийлар	840	2,0
поляклар	363	0,9
белоруслар	291	0,7
молдаванлар	239	0,6
болгарлар	219	0,5
венгърлар	149	0,4
греклар	104	0,2
руминлар	101	0,2
Белорусия ССР — ҳаммаси	8.055	100,0
Шу жумладан:		
белоруслар	6.444	80,0
руслар	729	9,1
поляклар	539	6,7
украинлар	150	1,9
ахурийлар	150	1,9
Ўзбекистон ССР — ҳаммаси	8.106	100,0
Шу жумладан:		
Ўзбеклар	5.026	62,0
руслар	1.101	13,6
татарлар	445	5,5
қозоқлар	335	4,1
тожиклар	312	3,8
қорақалпоқлар	168	2,1
корейлар	139	1,7
ахурийлар	94	1,2
киргизлар	92	1,1
украинлар	88	1,1
туркманлар	57	0,7
Қозғистон ССР — ҳаммаси	9.310	100,0
Шу жумладан:		
қозоқлар	2.755	29,6
руслар	4.014	43,1
украинлар	762	8,2
татарлар	192	2,1
Ўзбеклар	137	1,5
белоруслар	108	1,2
корейлар	74	0,8
уйғурлар	60	0,6
поляклар	53	0,6
лунганлар	10	0,1
Грузия ССР — ҳаммаси	4.044	100,0
Шу жумладан:		
грузинлар	2.558	63,3
осетинлар	141	3,5
абхазлар	71	1,8
арманлар	443	11,0
руслар	438	10,8
азербайжонлар	157	3,9
греклар	73	1,8
украинлар	52	1,3
ахурийлар	52	1,3
курдлар	16	0,4
Озарбайжон ССР — ҳаммаси	3.698	100,0
Шу жумладан:		
азербайжонлар	2.481	67,1
руслар	515	13,9
арманлар	442	12,0
дегизлар	98	2,7
Литва ССР — ҳаммаси	2.711	100,0
Шу жумладан:		
литвалар	2.151	79,3
руслар	231	8,5
поляклар	230	8,5
белоруслар	30	1,1
ахурийлар	25	0,9
украинлар	18	0,7
Молдавия ССР — ҳаммаси	2.885	100,0
Шу жумладан:		
молдаванлар	1.887	65,4
украинлар	421	14,6
руслар	293	10,2
гагаузалар	96	3,3
ахурийлар	95	3,3
болгарлар	62	2,1
Латвия ССР — ҳаммаси	2.093	100,0
Шу жумладан:		
латвийлар	1.298	62,0
руслар	556	26,6
белоруслар	61	2,9
поляклар	60	2,9
ахурийлар	37	1,7
литвалар	32	1,5
украинлар	29	1,4
Қирғизистон ССР — ҳаммаси	2.066	100,0
Шу жумладан:		
киргизлар	837	40,5
руслар	624	30,2
Ўзбеклар	219	10,6
украинлар	137	6,6
татарлар	56	2,7
қозоқлар	20	1,0
тожиклар	15	0,7
уйғурлар	14	0,7
Тожикистон ССР — ҳаммаси	1.980	100,0
Шу жумладан:		
тожиклар	1.051	53,1
Ўзбеклар	454	23,0
руслар	263	13,3
татарлар	57	2,9
украинлар	27	1,4
киргизлар	26	1,3
қозоқлар	13	0,6
Арманистон ССР — ҳаммаси	1.763	100,0
Шу жумладан:		
арманлар	1.552	88,0
азербайжонлар	108	6,1
руслар	56	3,2
курдлар	26	1,5
Туркменистон ССР — ҳаммаси	1.516	100,0
Шу жумладан:		
туркманлар	924	60,9
руслар	263	17,3
Ўзбеклар	125	8,3
қозоқлар	70	4,6
татарлар	30	2,0
украинлар	21	1,4
арманлар	20	1,3
Эстония ССР — ҳаммаси	1.197	100,0
Шу жумладан:		
эстонлар	873	72,9
руслар	260	21,7
финлар	17	1,4
украинлар	16	1,3
белоруслар	11	0,9
ахурийлар	5	0,5

Белган аҳоли ҳисобига тағин ҳам кўпроқ миқдорда ўси. Бунинг сабаби шуки, кўпгина санат корхоналари мамлакатнинг марказий районларидан шарқий районларига кўчириб келтирилди, шунингдек шу районларда янги қуришлар ҳамма қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш аҳоли кетди. 1939 йилдан 1959 йилга қалар бўлган давр ичида аҳолининг сони умуман СССРда 9,5 процент кўпайгани ҳолда, Урал районларининг аҳолиси 32 процент, Гурбий Сибирь районларининг аҳолиси 24 процент, Шарқий Сибирь районларининг аҳолиси 34 процент, Узоқ Шарқ аҳолиси 70 процент, Урта Осиё ва Қозғистон аҳолиси 38 процент кўпайди. Бунинг натижасида ерли миллатлардан бўлган аҳолининг абсолют сони кўпайгани ҳолда, шулардан баъзиларининг салмоғи бир қанча республикаларнинг бутун аҳолиси орасида қайтади. Чунинчи: Қозғистон ССРда қозоқларнинг сони 1939 йилдаги рўйхат маълумотларига нисбатан 19 процент кўпайди, аммо, республиканинг бутун аҳолиси орасида қозоқларнинг салмоғи 1939 йилдаги 38 процентдан 1959 йилда 30 процентга тушиб қолди; Ўзбекистон ССРда ўзбекларнинг сони 23 процент кўпайди, аммо, республикадаги бутун аҳоли орасида ўзбекларнинг салмоғи 65 процентдан 62 процентга тушиб қолди; Тожикистон ССРда тожикларнинг сони 19 процент кўпайди, аммо, республикадаги бутун аҳоли орасида тожикларнинг салмоғи 60 процентдан 53 процентга тушиб қолди; Қирғизистон ССРда қирғизларнинг сони 11 процент кўпайди, аммо, салмоғи эса, 52 процентдан 41 процентга тушиб қолди.

АҲОЛИНИНГ ЁШИГА ВА ЖИНСИГА ҚАРАБ ТАҚСИМЛАНИШИ

9. СССР аҳолисининг ёши структураси кейинги 20 йил ичида қуйидагича ўзгарди:

Аҳолининг ҳаммаси	Кишиларнинг сони		Бутун аҳолига		1939 йилда	1959 йилда
	1939 йил	1959 йил	нисбатан	процент		
190.678	208.827	100,0	100,0	109,5		
Шу жумладан:						
0—9 ёшдагилар	43.476	46.363	22,8	22,2	107	
10—15 ёшдагилар	28.365	17.133	14,9	8,2	60	
16—19 ёшдагилар	13.030	14.675	6,8	7,0	113	
20—24 ёшдагилар	15.786	20.343	8,3	9,7	129	
25—29 ёшдагилар	18.520	18.190	9,7	8,7	98	
30—34 ёшдагилар	15.598	18.999	8,2	9,1	122	
35—39 ёшдагилар	12.958	11.590	6,8	5,6	89	
40—44 ёшдагилар	9.603	10.408	5,0	5,0	108	
45—49 ёшдагилар	7.776	12.264	4,1	5,9	158	
50—59 ёшдагилар	12.533	19.146	6,6	9,2	153	
60—69 ёшдагилар	8.535	11.736	4,5	5,6	137	
70 ёшдан юқори ёшдагилар	4.462	7.972	2,3	3,8	179	

СССР аҳолисининг натта кўпчилиги қисми — 151 миллион киши, ёки мамлакат аҳолисининг қариб 3/4 қисми Улуғ Ой-Тибр революциясидан кейин туғилган кишилардир.

Совет давлатининг болалар ва оналар тўғрисидаги ҳамда она-мустахкамлаш тўғрисидаги қарорлари, ҳомиладор хотинларга, кўп болали ва ёрли оналарга берилаётган моддий ёрдам янада кўпайтирилганлиги, соғлиқни сақлаш ривожлантирилганлиги ва аҳолига медицина ёрдами бериш кўпайтирилганлиги урушдан кейинги йилларда туғилишнинг кўпайишини таъминлади, бунинг натижасида 10 ёшга бугун болаларнинг сони кўпайиб, 1939 йилдаги 43,5 миллион кишидан 1959 йилда 46,4 миллион кишига етди. Уруш йилларида туғилиш жуда камайиб кетганлигига қарамай, 10—15 ёшдаги болаларнинг сони 1959 йилда 17,1 миллион кишига ташкил қилди.

Совет соғлиқни сақлаш ишларининг болалар орасида ўлиш-

ни камайтиришдаги муваффақиятлари уруш олдидан ва уруш вақтида туғилган болаларни соғ-саломат сақлаб қолишга имкон берди. Бу авлодлар қисман ҳозир меҳнатга яроқли ёшга етди. Рўйхат маълумотларидан кўриниб турибдики, меҳнатга қобилияти ёшдаги аҳолининг сони (16—54 ёшдаги хотин-қизларнинг ва 16—59 ёшдаги эркекларнинг сони) урушдан кейин камаймади, балки, ҳатто, кўпайиб, 1939 йилдаги 102 миллион кишидан 119,8 миллион кишига етди, ёки 17 процентдан зиёроқ кўпайди.

1958 йилда СССРда ҳар 1.000 аҳолига ҳисоблаганда ўлганларнинг сони 7,2 киши бўлди. Бу — аҳоли орасида умумий ўлишнинг жаҳонда энг кам кўрсаткичидир. Революцияга қадар бўлган даврдаги нисбатан СССРда ўлиш 4,2 баравар камайди ва урушдан олдинги 1940 йилдаги нисбатан 2,5 баравар камайди.

СССРда аҳоли орасида ўлишнинг умумий даражаси камайганлиги билан бир қаторда, аҳолининг барча ёш гуруҳларида ҳам ўлиш анча камайди, бунинг қуйидаги маълумотлардан кўриниб кетмоқда:

Бутун аҳоли орасида	Тегишли ёш гуруҳларида ҳар 1.000 аҳолига ҳисоблаганда ўлган кишиларнинг сони		1939 йилда	1958 йилда
	1896—1907 йилларда	1926—1938 йилларда		
32,4	20,3	17,3	7,2	
Шу жумладан:				
0—4 ёшда бўлган аҳоли орасида	133,0	78,9	75,5	11,8
5—9 »	12,9	7,3	5,5	1,1
10—14 »	5,4	3,1	2,6	0,8
15—19 »	5,8	3,7	3,4	1,3
20—24 »	7,6	5,5	4,4	1,8
25—29 »	8,2	6,1	4,7	2,2
30—34 »	8,7	6,3	5,4	2,6
35—39 »	10,3	7,5	6,8	3,1
40—44 »	11,8	9,0	8,1	4,1
45—49 »	15,7	10,9	10,2	5,4
50—54 »	18,5	14,0	13,8	8,0
55—59 »	29,5	18,1	17,0	10,9
60—64 »	34,5	24,7	24,4	16,9
65—69 »	61,6	36,5	35,0	23,5
70 ва ундан юқори ёшдагилар	89,0	79,5	78,6	62,4

Ўлишнинг камайиши натижасида СССР аҳолисининг ўртача умри революциядан олдинги вақтдаги 32 ёшдан ва 1926 — 1927 йиллардаги 44 ёшдан 1957 — 1958 йилларда 68 ёшга етди.

Ўртача умр кўрувчилар кўпайганлиги натижасида меҳнатга яроқли ёшдаги қари кишилар сони кўпайиб (уруш даврида шу ёшдагилар орасида талафот кўп бўлганлигига қарамай) 1939 йилдаги 16,6 миллион кишидан 1959 йилда 25,5 миллион кишига етди.

10. Айрим ёш гуруҳлари бўйича эркеклар ва хотин-қизларнинг сони қуйидаги маълумотлардан кўриниб турибди:

	1959 йил 15 ян. лардаги маълумот		Шу ёшдаги ҳар 1.000 аҳолига тўғилган	
	эркеклар	хотин-қизлар	эркеклар	хотин-қизлар
0—9 ёшдагилар	23.608	22.755	509	491
10—19 ёшдагилар	16.066	15.742	505	495

СССР Министрлар Совети ҳузуридаги Марказий статистика бошқармаси.

В. И. ЛЕНИН ТУҒИЛГАН КҮНИНИНГ 90 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ПОЙТАХТДА ТАЙЁРГАРЛИК

Шу кунларда бутун прогрессив инсониятнинг улуғ доҳийси Владимир Ильич Ленин туғилган кунининг 90 йиллигини нишонлаш учун натта тadbирлар амалга оширилмоқда. Тошкент шаҳридаги маданий муассасалар бу улуғ кунни муносиб кутиб олиш учун қизгин тайёргарлик кўра бошлади. Пойтахтдаги кутубхоналарда, маданият саройларида, ишчи клубларида, кинотеатр ва театрларда В. И. Лениннинг ҳаёти ва революцион фаолиятига бағишланган виставалар ташкил этилмоқда, суҳбат ва лекциялар ўтказилмоқда, фильмлар ва спектакллар кўрсатилмоқда.

«Қизил Ўзбекистон» мухбири Тошкент шаҳар маданият бошқармасининг бошлиги ўртоқ Х. Донская мурожаат этиб, шаҳар маданий муассасалари В. И. Ленин туғилган кунининг 90 йиллигига қандай тайёргарлик кўраётганликлари тўғрисида сўзлаб беришни илтимос қилди. Ўртоқ Х. Донская мухбиримизга қуйидагиларни айтди:

Улуғ доҳиймиз В. И. Ленин туғилган кунининг 90 йиллигини нишонлаш учун натта тайёргарлик кўрилмоқда. Шаҳардаги кутубхоналарда В. И. Лениннинг ҳаёти ва революцион фаолиятига бағишланган ташкил этишга киришилган. Уларда В. И. Лениннинг ҳаёти ва революцион фаолиятига бағишланган маданий кечалар, илмий конференциялар ўтказилмоқда. Навоий номидаги халқ кутубхонасида натта виставка очилди. Виставкада В. И. Лениннинг халқ бахт-саодати йўлида амалга оширган ажойиб ишлари, унинг инсонга бўлган меҳрибонлиги ва ғамхўрлиги, камтарлиги ва улдуворлиги тўла акс этирилди. Бундан ташқари, В. И. Лениннинг революцион фаолияти ҳақида ёзилган адабиётлар рўйхати, газета мақолалари витринаси қўйилди.

В. И. Ленинга ҳайкал

Хоразм области, Урганч районидagi Қаландар дўрмон кишлоғида «Октябрь 40 йиллиги» колхози правлениси улуғ доҳий Ленинга бронзадан ясалган ҳайкал ўрнатди.

Тўқувчилар, темир йўлчилар ва тикувчиларнинг Маданият саройларида «Владимир Ильич Ленин биз билан», «Владимир Ильич Ленин хамини тирик», «Владимир Ильич Ленин — революция доҳийси», «Владимир Ильич Ленин — Коммунист партия ва Совет давлатининг асосчиси» деган темаларда кечалар уюштириш, суҳбат, лекция, докладлар ўтказиш мўлажалланмоқда. Бу ишга олимлар, олий ўқув юртининг профессор ва ўқитувчилари тортлади.

Айни кунлардан бошлаб шаҳар кинотеатрларида В. И. Ленин ҳаёти ва революцион фаолиятига бағишланган бадиий ҳамда ҳужжатли фильмлар фестивали ўтказилди. Бунинг учун махсус кўча киноустановка ажратилди.

Театрлар Ленин образи яратилган ва революция йилларидаги воқеаларни ҳикоя қилувчи спектакллари кўрсатишни планлаштирди. Ҳамза номидаги академик драма

театри томошабинлар севиб қолган «Йўлчи юлдуз» спектаклини кўрсатади.

Округ офицерлар уйда шаҳар меҳнатчилари В. И. Ленинни кўрган кишилар ва революция ветеранлари ҳамда Улуғ Ватан урушида иштирок этган қаҳрамонлар билан учрашди.

Бу йил шаҳардаги маданият ва истироҳат боллари В. И. Ленин туғилган кун арафасида, яъни 21 апрелда очилди. Боллардаги кутубхоналарда, жайдончаларда ва хибоналарда В. И. Ленин ҳаёти ва революцион фаолиятини акс эттирувчи виставка ва витриналар ташкил этилди.

«Узхудохпромоу» конструктори-инженери Луиза Харитонова В. И. Ленин портретини иппал билан тикмоқда, СУРАТДА: Л. ХАРИТОНОВА иш устиди.

М. ГЛАУБЕРЗОН ФОТОСИ.

КАЛЬКУТТА ОЛҚИШЛАЙДИ

КАЛЬКУТТА, 2 февраль. (ТАСС). Калькуттада меҳмон бўлиб турган К. Е. Ворошилов, Ф. Р. Козлов ва Е. А. Фурцевалар шарафига бутун кундузи «Ранжи» стадионида Ҳинд-Совет дўстлигига бағишланган митинг бўлди.

Маҳаллий вақт билан кундуз соат 3 да совет меҳмонлари тушган машиналар стадион олдида келиб тўхтади. Ворошилов, Козлов, Фурцева ўртоқлар ва уларнинг ҳамроҳлари, Гурбий Бенгалия штатининг губернатори Найдун хоним штат беш министри Рой жаноблари ва бошқа расмий кишилар машиналардан чиқди. Бенгалиядаги қадимий урф-одатга кўра, стадион дарвозаси олдида уларни хотин-қизлар табрик қўшиғини ижро этиб кутиб оладилар. Стадионда тўпланган минглаб кишилар совет меҳмонларини гулдўрос қарсақлар билан, «Ҳиндлар билан руслар — қардошлар!» деган хитоблар билан кутиб оладилар.

Шаҳар аҳолиси номидан Калькутта мари Банержи жаноблари Совет Иттифоқининг вакиллари шарафига табрикнома ўқиб эшиттирди. Табрикномада айтилидики, Сизнинг ажойиб илмий кашфиётларингизни бутун дунё завқ билан кузатмоқда.

Сизлар кишининг жамиятида ҳамма учун баравар устунилик ўрнатиб ҳаққидоғи озуни рўёбга чиқармоқдасиз.

Митингда СССР Министрлар Совети Раксининг биринчи ўринбосари Ф. Р. Козлов катта нутқ сўзлади. Тантанали митинг охирида Совет Иттифоқи ва Ҳиндистон Республика-

сининг давлат гимнлари ижро этилди.

Шу вақтда митинг қатнашчилари юзлаб оқ капталларни учуришди. Стадионда яна ва яна орация, табрик сўзлари, Ҳиндистон-Совет дўстлиги шарафига айтилган хитоблар эшитилди.

Калькуттада

ТАШКИЛОТЧИЛИК ИШИ — ЯНГИ ВАЗИФАЛАР ДАРАЖАСИГА

Совет ҳалқи мамлакатимизда коммунал ҳўрилиш кенг аж олдирилган даврнинг улуғвор вази- фалари амалга оширишда оламшумул тарихий ғалабаларни қўлга кирит- моқда. Мамлакатимизда етти йиллик плани муддатидан олдин бажариш учун кун сайин кенг қўлоч ёзаёт- ган умумхалқ социалистик мусоба- қасида бутун республикамиз каби Тошкент меҳнаткашлари ҳам тобора активроқ иштирок этмоқдалар.

Пойтахт области ишчилари, кол- хозчилари ва интеллигентлари етти йилликнинг биринчи йилида халқ ҳўжалиги ва маданий ҳўрилишининг ҳамма соҳасида қўлга киритган ажойиб муваффақиятлари билан ҳақли равишда фахрлана оладилар.

Ўзбекистон Коммунистик партия- сининг йиллик ва илгўр отрядлари- дан бири бўлган Тошкент области партия ташкилоти ўзининг XI кон- ференциясига ана шундай тарихий вази- фалар, партиянинг ташкилий ва партиявий сиёсий ишлар савияси тўғрисида ошиб бораётган, области меҳнаткашлари етти йилликнинг ян- ги марралари томон далоли қазам ташлаб, унн бирин-кетин ағаллаёт- ган вази- фаларга тўшдилар.

ҚУВОНЧИ АҚУН ВА НАТТА ВАЗИФАЛАР

Ўзбекистон КП Тошкент области комитетининг биринчи секретари ўр- тоқ Р. Ғуломов области партия таш- килотининг икки йиллик фаолияти ҳақида конференцияда қилган ҳисоб- тоб докладыда қўлга киритилган ютуқлар ва амалга оширилиши ло- зими бўлган катта сиёсий ва ҳўжалик вази- фалари ҳақида муфассал гапир- ди. Доклад юзасидан бошланган му- зокарада 28 киши қатнашди. Док- ладчи ва нотиқларнинг сўзларида области коммунистлари аришилган ютуқлари мустаҳкамлаш билан бир- га, области олдига турган улуғ ва- зи- фаларини ҳам муваффақиятли у- далашга, бунинг учун принципал танқид асосида ишлагни камчилик- ларини очиб ташлаб, уларни тездор бартараф қилишга астойдил қирш- ганликларни ўз ифосасини топди.

Областда икки йил ичида алып маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 22,2 процент, шу жумладан оғир саноат тармоғи эса 32,7 процент ёсди. Меҳнат унумдорлигини оши- риш ва маҳсулот таннархини камай- тиришда яхши кўрсаткичларга эри- шилди. Етти йилликнинг биринчи йилидагина 42 та янги саноат корхона- си ишта туширилди, 11 корхона- ни маҳсулот ишлаб чиқариш қув- вати оширилди, мамлакатда планан таққари бир неча ўз миллион сўм- лик қўшмача маҳсулот берилди.

Сўнгги йилларда қаттиқ ҳўрили- ши, уй-ҳўй, маданий-маиший бина- лар қуриш биринчи кенгайтирилди. Бироқ, партия ташкилотларининг саноат ва ҳўрилиш ишларига раҳ- барлик қилишларида жиддий камчи- ликлар рўй берди.

Ўтган йили областдаги «Таш- селмаш», Бекобод цемент комби- нати сингари қирқдан ортиқ дав- лат ва кооператив корхонаси пла- нини бажара олмаганлиги, айниқса қуриш материаллари мўлжалла- рини анча кам чиқарилаётгани, қў- гина маҳсулотнинг сифати пастлиги ҳақида истеъмолчилардан тўшаётган эътирозлар, халқ ҳўжалигининг му- ҳим соҳаси бўлган капитал қури- лишдаги қўлоқлик, баъзи корхона раҳбарларида маҳаллийлик кайфи- ятининг давом этиши шунинг оқи- батидир.

Йилнинг шарафлиги донгдор бе- тоғчи М. Мамадалиев, «Олтин тоған» конининг ақсаклат орчи си З. Баданов ўртоқлар меҳнат унум- дорлигини оширишдаги ўз тажриба- ларини ва етти йилликнинг иккин- чи йилидаги режаларини айтиб бе- рдилар.

Чиртқ шаҳар партия комитети- нинг секретари И. М. Савин, «Ўзбек- уюль» комбинати бошлиғи А. Д. Ле- бедов ўртоқлар области партия ко- митети ва унинг саноат бўлими са- воят корхоналари ишига конкрет ёрдам бермаётганларини ўқтириб ўтдилар.

Делегатлар ўтган йилликдек хо- зи- рам ёмон ишлаган «Ўзбек- шахтёр», 159- ва 160- қуриш трестларининг раҳбарларини қаттиқ танқид қилдилар.

Бу йил области саноати ва ҳўри- лиш ташкилотлари олдига турган катта вази- фалар партия ташкилот- ларининг бу соҳага бўлаг раҳбар- лик савиясини шу вази- фалар дара- жасига кўтаришини, бу ишда совет ва касба союз органларининг фао- лиятини оширишни талаб қилди.

МОСКВА ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

2 февралда Союзлар уйининг Колонна залида 15-Москва об- ласть партия конференцияси очилди.

КПСС Марказий Комитети Президиуми раёат банд руҳ би- лан конференциянинг фахрий президиумига сайланди.

КПСС Москва область комитетининг иши тўғрисида Москва область партия комитетининг биринчи секретари П. Н. Демичев ҳисоб- тоб доклады қилди.

Доклад юзасидан музокаралар бошланди.

Конференциянинг ишида биринчи кўн А. В. Аристов, Н. Г. Игнатов, Н. С. Хрущев, А. Н. Косинг ўртоқлар қатнашдилар.

Партия конференцияси ўз ишини давом эттирмоқда. (ТАСС).

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

ПАХТАЧИЛИКДА ЯНГИ ЮТУҚЛАР САРИ

Маълумки, областда қишлоқ ҳў- жалининг, унинг етакчи тармоғи бўлган пахтачилиқни ривожланти- ришда 1958 йилда жиддий хато ва камчиликларга йўл қўйилган эди. Область партия ташкилоти 1959 йилда бу хато ва камчиликларни тузатиб, область меҳнаткашларини областни қўлоқликдан чиқаришга сафарбар этди, бу соҳада катта бу- рилиш ясади. Натижада областнинг қўлоқчилиги ва совхоз ишчилари мамлакатда мўл-кўл қишлоқ ҳўжа- лик маҳсулотлари етказиб беришга муваффақ бўдилар. Етти йиллик- нинг биринчи йилида давлатга 1958 йилдагига нисбатан 88 минг тонна зиёд — 462 минг 300 тонна пахта сотдилар.

Пахта ҳўсилдорлиги бир йил ичи- да 4,3 процент кўпайди, 73 минг тонна пахта машинада териб олинди. «Малик» ва «Ўзбекистон ССР 5 йиллиги» совхозларининг кўрсат- ки- чилари — пахтачилиқни комплекс механизациялаш ва ҳўсилни маши- нала териш — социалистик давлат- тимизга энг аризон пахта етказиб беришнинг хал қилувчи омилни ақал- ланин исбот қилди.

Тошкент области пахтачилиқни комплекс механизациялаш, маҳсулот- ларининг ортириб, таннархини ка- майтириш, ҳўсилни машинада териб олишга ажойиб ташаббус бошлаб берган гагановачи Ғаниер Юнусов, Валентин Топко ва Турсун Оху- нова каби ватанпарварларини юнга етказди. Уларнинг тажрибалари рес- публикамиздаги барча пахтакорлар учун ибрат бўлди. Сирдарё райони- даги «Хаккят», Оржоникидзе райо- нидagi Ленин номи, Қўрчи Чир- чик районидagi «Политотдел» кол- хозлари пахтадан юқори ҳўсил олиш билан бирга, жамоат ҳўжалигининг бошқа тармоқларини юксалтиришга катта ютуқларни қўлга кирита- ётирлар.

Областнинг луб экинлари етишти- рувчи ҳўжалиқлари, чорвадорлари, пиллачилари, сабзавотчилари ҳам дилдаги сазовор иш қилдилар. Бу- ларнинг ҳаммасини ҳисобга олиб, Партия ва Ҳўкумат области олий мукобот — Ленин ордени билан таъдидилар.

Аммо областда пахтачилиқни ва қишлоқ ҳўжалиқининг бошқа тар- моқларини жазал ривожлантириш учун мавжуд имкониятлар ҳали тў- ла ишта солинаётгани йўқ. Ўтган йили Ўрта Чирчиқ району, 5 совхоз, 39 колхоз пахта тайёрлаш планини бажармади. Областда ҳар гектардан олинган ҳўсил республика бўйлаб етиштирилган ҳўсил даражасидан кам.

Бундан таққари, бир қанча кол- хоз ва совхоз раҳбарларининг пах- тачилиқни комплекс механизация- лашга, айниқса ҳўсилни машинада териб олишга нисбатан нотўғри, консерватив муносабатда бўлиш ҳоллари ҳали давом этмоқда. Мана бир мисол:

— Мен ўтган йили машинада пахта териш юзасидан олган соци- алистик мажбуриятини бажараолма- дим, — деди ҳажжонлиқ конфе- ренция делегати, Бўқа районидagi Тимирязев номи колхоз механизато- ри Мария Новалева. — Чунки колхоз раҳбарлари ҳўсилни машина- да теришга қаршилиқ кўрсатдилар. Колхоз бошланғич партия ташкило- ти эса, эскилик кайфиятига берил- ган рақсининг ноҳўра ҳаракатида ўз вақтида зарба бермади.

Мен бу йил машинада 250 тонна пахта териш мажбуриятини олиб Чиноз районлик Бибаров ва Бўқа- лик Саодат Гулаҳмодовларини мусо- бақчага тақдирлар.

ОЛИНГАН МАЖБУРИЯТЛАРНИ ТУЛА БАЖАРИШ УЧУН

Областнинг колхозчилари, совхоз ишчилари ва механизаторлари пах- та етиштиришни йўлбазириш юза- сидан 1965 йилда белгиланган да- ражага 1962 йилда эришим, бу йил эса пахта майдонининг ҳар гектаридан 25 центнердан ҳўсил етиштириш, ҳўсилнинг намида 140 минг тоннасини машинада териб олиш, давлатга 475 минг тонна пахта сотиш, гўшт сотиш бўйича икки йиллик планни бажариш, дав- латга пландагидан 10 минг тонна йўл сўт сотиш, сабзавот, картошка, мева ва полиз экинлари етишти- ришни нискин кўпайтириш мажбу- риятини оладилар.

Докладчи ва нотиқлар олинган юксак мажбуриятини шарф билан ўдалаш учун областда барча имко- ният ва резервлар борлигини, ҳам- ма гап ана шу имконият ва резерв- ларни ишта солабиллишга, ундан тўғри ва унумли фойдаланишда ақаллигини ўқтириб ўтдилар. Бу ма- сала жуда катта майдонда муттасил юқори ҳўсил олиб келаётган Янгире- шахридаги «Коммунизм» колхозин- нинг раиси Социалистик Меҳнат Қаҳрамон Т. Латипов, пискентлик дондор пахтакор Социалистик Меҳ- лат Қаҳрамон Хамидовлар, Қўрчи Чирчиқ району- даги «Политотдел» колхозининг раиси Ман Гим Хан, «Врекокий» совхо- зидagi машхўр сўт соғувчи М. Аб- дуллахонова, Бўстонлик районлик атоғли чўпон М. Валиев, Мирзачўл району партия комитетининг секретари Қ. Унубов ва бошқа нотиқлар- нинг сўзларида асосий ўринни ағал- ладилар.

Сўзга чиққанлар мажбуриятни ўдалаш учун биринчи гада ҳўсил- дорлиқни ошириш, кам ҳўсилли, қў- лоқ ҳўжалиқларини илгўрлар дара- жасига кўтариш, ортиқча капитал сарфламай янги ерларни фалашти- риш, етти йилликнинг иккинчи йил қўлқилини шайлаиб кўтиб олиш партия, совет ва қишлоқ ҳўжалик органларининг ҳозирги фаолиятида муҳим ўрин ағаланин доимлигини ўқтириб ўтдилар. Шу билан бирга кўп нотиқлар колхоз ва совхозларда қўлқамга тайёрларлик ишлари қў- ниқлари олиб борилаётганини, ай- ниқса техникали тайёрлаш, ерини шўрини ювиш, запас сўғориш, ир- ригация шохобчаларини тўзалаш, маҳаллий ўғит чиқариш каби муҳим та д б р л а р кенчатирилаётганини таъминлаиб гапирдилар.

Барча колхоз ва совхозларда бу ишларни муваффақиятли тузириш партия ташкилотларидан меҳнаткаш- лар ўртасидаги ташкилотчилик фао- лияти ва оммавий-сиёсий ишларни юксак мажбурият талаби даражаси- га кўтаришни, коммунистларнинг қишлоқ ҳўжалик ишлаб чиқариши- даги ролини янада кучайтиришни тақозо этади. Конференция қишлоқ партия ташкилотларининг ва раҳбар партия органларининг диққатини шу масалага жалб этди.

ПАРТИЯ ПРОПАГАНДАСИ ДИҚНАТ МАРНАЗИДА БУЛСИН

Область партия ташкилоти дейи- ги вақтларда коммунистлар ва пар- тиячиларнинг марксиз-ленинча ўқу- вини ташкил этишга бўлган эъти- борни бир мўча кучайтирди. Ҳозир партия маорифи системасида 35 мингдан ортиқ киши КПСС тарихи- ни ўрганмоқда. Қадарларнинг яқин- сидий билимларини, марксизм-ле- нинизнинг ўрганишга бўлган қизи- қи- ши тўғрисида ошиб бормоқда. Партия комитетларининг лекторлик гуруҳларида ҳамда сиёсий ва илмий билимларини тарқатиш жамиятининг маҳаллий бўлимида ўз фаолиятла- рини анча жонлантирилди. Омма ўртасидаги сиёсий агитация, мада- ний-оқарув ишлари тобора мазмун- дор бўлмоқда.

Шунга қарамай, партия ташки- лотларининг идеология ишларида ҳали ҳам жиддий камчиликлар юз бермоқда. Бошқача қилиб айтганда, КПСС Марказий Комитетининг «Хо- зирги замон шароитида партия про- пагандаси» китоби бўлмади.

Санъатшунослик, шу жумладан театршунослик Ўзбекистонда фа- нининг ҳали ёш соҳасидир. Ў биз- нинг республикамизда Октябрь социалистик революциясидан кей- ингилаш шакллана бошлади.

М. Раҳмоновнинг «Ҳамза ва ўз- бек театри» китоби ўзбек театри санъатининг энг актуал, энг муҳ- им проблемасига бағишланган биринчи йиллик монография иши- дир. Бу асар кўп йиллик илмий меҳнатнинг самараси. Моногра- фия Ҳамза Ҳакимзода драматур- ги- си, унинг ўзбек театрини ярати- шдаги фаолияти ва умуман, ўз- бек театри тарихи билан боғлиқ барча масалаларни ўз ичига қа- раб олади. Шу жумладан, Тур- кистонда рус ва ўзбек театри санъатининг ривожланиш тарихи- га оид фактлар ҳам йилги систе- мага солинди.

Монографиянинг композицион тузилиш тарихий асар характери- га эга. Ҳамза Ҳакимзода Нийзий тарихий шахс сифатида, Ўзбек профессионал театр санъатининг пастси сифатида, Ўзбек мадания- тини ривожланиш тарихи фонида кўрсатилади.

Китобнинг бир неча бўлим ва боблари маҳорат билан ёзилган. Уларда авторнинг темага катта муҳаббат ва ҳуқур муносабати яққол кўзга ташланади. Бу жи- ҳатдан асарнинг «Ҳамза Ҳакимзо- да Нийзий ва революциядан илгў- ри Ўзбек театри», «Октябрь ре- волюцияси ва Ҳамза Ҳакимзода театри» фаолияти» сарлавҳали боб- лари, шунингдек «Фаргона фожи- алари» тетралогиясининг агита- ция роли ва саҳна тарихи» деб аталувчи боб мактоғи аризули. Бунда Октябрь революциясига

*) М. Раҳмонов, «Ҳамза ва ўзбек театри» редактор Ф. Абдураҳмонов, тиражи 3000, ЎзССР Давлат бадиий адабиёт нашриёти, 1959 йил.

пагандасининг вази- фалари тўғриси- даги қарориди кўрсатиб ўтилган камчиликлар област партия ташки- лоти фаолиятида ҳам мавжуддир.

Нотиқлардан Ўзбекистон КП Тош- кент шаҳар комитетининг секретари И. Арнаут, Ҳамза номидаги ака- демик драма театрининг директори СССР халқ артисти С. Шонтураева, область комсомол комитетининг секретари Т. Митус, Бекобод район партия комитетининг секретари И. Ҳусниддинов ва бошқа ўр- тоқлар ўз сўзларининг кўп қисми- ни партия ташкилотларининг иде- ология ишларини тўдан яхши- лаш, кадрларнинг назарий ва го- явий савиясини ошириш, меҳнаткаш- ларни коммунистик руҳда тарбия- лашда пропаганда ва агитация иш- ларининг ҳамма формаларида тў- ри фойдаланиш зарурлигини таъ- кидлаб ўтдилар. Конференцияда совет, комсомол, касба союз ташки- лотлари раҳбарлик қилишда, меҳ- наткашларга маданий-маиший хиз- мат кўрсатишни ташкил қилишда йўл қўйилган камчиликлар қаттиқ танқид остига олинди.

Ҳисобот доклады юзасидан бўл- ган музокараларда област жирога комитети раисининг ўринбосари Б. Мирзабеков, Тошкент области Халқ ҳўжалиқ кенгашининг раиси Н. В. Мартинов, Янгйўла району- даги Киров номи колхозининг ке- са механизатори А. Д. Полонина, Ор- жоникидзе районидagi Хрущев номи колхоз бригада бошлиғи Т. Абдуллаева, Ўрта Осиё давлат университетини партия бюросининг секретари А. Аъзамжўаев, Ўрта Чирчиқ району партия комитетининг секретари Ш. Исмаҳамедов, «Ал- малексинскпелот» тоестининг бош- қарувчиси Б. Н. Тетевин, область касба союз комитетининг раиси С. Мусоев, Сирдарё району жирога комитетининг раиси А. Аҳмедов ва бошқалар ҳам қатнашдилар.

Конференцияда Ўзбекистон Ком- партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Ра- шидов катта нутқ сўзлади.

Икки кун давомида принципал танқид ва ўз-ўзини танқид остида ўтган конференция партия ташки- лотларининг, коммунистларнинг ва барча меҳнаткашларнинг бутун куч ва ғаиратини етти йилликнинг ик- кинчи йилида область олдига турган ҳўжалик ва сиёсий вази- фаларини му- ваффақиятли хал қилишга тўла са- фарбар этиш таъбирларини белги- лад.

Конференция область партия ко- митетининг янги составини, область ревизия комиссиясини, Ўзбекистон Компартиясининг XV съезиди деле- гатлар сайлади.

Конференция қатнашчилари ба- ланд руҳ билан КПСС Марказий Ко- митетини таъриқ хати қабул қили- лар.

Конференция ишида О. А. Алимов, М. А. Абдураҳмонов, А. П. Бизов, Г. А. Габриельевич, Е. С. Насридди- нова, З. Р. Раҳимбобоева, Ф. Е. Ти- тов, М. В. Мухаммаджонов, А. Г. Ру- дин, КПСС Марказий Комитети ма- шинасозлик бўлими мудирининг ўринбосари П. А. Заоров ўртоқлар қатнашдилар.

Область партия комитетининг би- ринчи пленуми бўлди. Пленум таш- килии масалаларни кўрди. Ўртоқ Р. Ғуломов область партия комитетининг биринчи секретари, М. С. Веселов, Х. Р. Мухаммадов, З. Т. Шайхов, А. М. Илюхин ўртоқлар область партия комитетининг сек- ретарлари қилиб сайландилар.

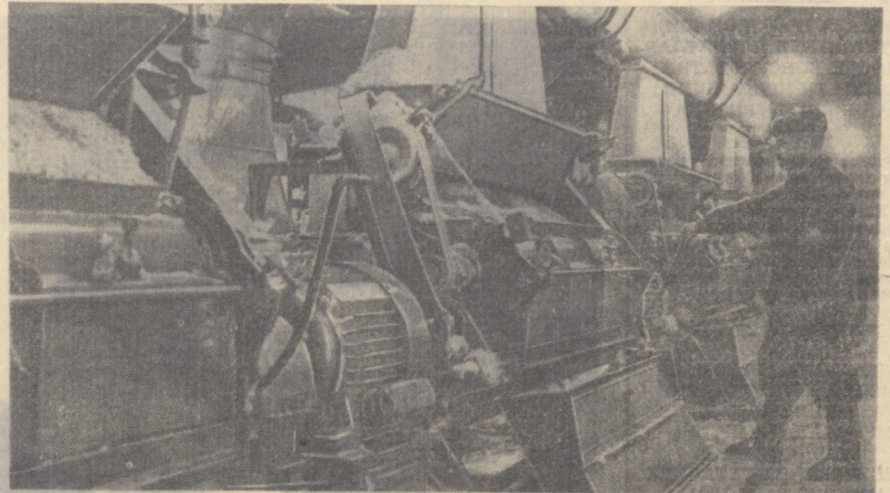
«ҲАМЗА ВА ЎЗБЕК ТЕАТРИ»

ва ундан кейинги йиллардаги ўз- бек театри ва санъатининг муҳим масалалари дадиллик билан олға суртилди.

Марксизм методологияга асосланган китоб авторин миллий буржуазия идеологияси — жид- дилар драматургияси ва театрининг вужудга келишига ва унинг реакцион ролига тўғри баҳо бе- рад.

Мухоминнинг «Ҳамза Ҳакимзо- да Нийзий жиддий театр билан Ҳамза бошланғич демократик те- атр ўртасидаги сиёсий тафовут ёриш далоли билан исбот қи- линади; шунингдек бу икки оқим- нинг ўзаро қуралиш ҳар томон- лама оқиб беришга ҳаракат қил- ларди. Миллий буржуа идеология- нинг иш фаолиятларидаги ва мафурасидаги халққа қарши реакция руҳ ва контрреволюцион характер тарихий фактлар асо- сиида аёвсиз фой этилади.

«Татар ва озарбайжон театри- нинг ўзбек профессионал театри- нинг яратилишидаги ёрдамлари» деган бўлимида татар ва озар- байжон театrlари ва уларнинг айрим санъат арбобларининг ўз- бек театрининг вужудга келиши- даги роли характерли фактлар билан ёритилган. «Октябрь рево- люцияси ва Ҳамза Ҳакимзода театри» сарлавҳали бобда эса, Ҳамза Ҳакимзода Нийзий театрининг вужудга кели- ши тарихий ҳодиса, ташкилотчи- лик роли ва революцион фаоли- ти яхши талқин қилинади. Шу боб, «20-йиллар бошлди театр танқидчилари тўғрисида» сарла- вҳали қисми эса, ўз характери ва мазмун эътибор билан ай- нисига катта аҳамиятга эга. Бу масалани — 20-йиллар театр тан- қидчилигини М. Раҳмонов бирин- чи бўлиб ўрганди. Бу ўринда ҳам

СИЁСИЙ-ИҚТИСОДИЙ БИЛИМ ҚАНЧА ОШСА...

Оҳангарон шаҳридаги «Ўзбекшахтёр» трестига қараш- ли Нагарон шахта қурилиш бошқармасида (партия ташки- лотининг секретари ўртоқ Қ. Абдуллаев) қурилиш экономика- сини ўрганиш семинарининг ташкил этилганига 3 йил бўлди. Семинарда бошқарма кадрлар бўлимининг бошлиғи ўртоқ Май- данов раҳбарлик қилиб, 20 га яқин хизматчи ва инженер-тех- ник ходимлар қатнашаётди. Семинар машғулотлари мунтазам ўтказилмоқда. Яқиндаги машғулотда бошқарма план бўлими- нинг бошлиғи ўртоқ А. Қозов «Иш ҳақи ва меҳнат унумдор- лигини ошириш» деган темада лекция ўқиди. У меҳнат унум- дорлигини ошириш йўллари, механизмлардан ўринли фойдала- ниш ва бошқа соҳалар ҳақида муфассал тўхтади.

«Ўзбекуюль» комбинати ишчилар таъминоти бўлимининг партия ташкилоти ҳам эканлигини ўрганиш семинарини на- жумали ташкил қилган. Партия ташкилоти идеология ишнинг муҳим тармоғи бўлган партия маорифига катта эътибор бе- ри келмоқда. Семинар машғулотлари белгиланган вақтда ўтати. Яқинда планлаш бўлимининг бошлиғи ўртоқ Салинов савло планларини тўғри тузиш, бухгалтер ўртоқ Моисеева ҳис- об-киتاب ишлари, партия ташкилотининг секретари ўртоқ Фельдман эса, КПСС Марказий Комитетининг «Ҳозирги замон шароитида партия пропагандасининг вази- фалари тўғрисида» ги қарори ҳақида лекция ўқиди.

И. АХМЕДОВ.

САПЁРЛАР, МАРҲАМАТ!

Етти йилликда партия ва ҳўкумат бизнинг олдимишга шу қадар катта вази- фаларни қўйганини, уларни тўла- тўқис амалга ошириш учун жуда кўп ишчи керак. Биз- нинг ишимиз портлатиш. Тағин сиз, шаҳарларини, кат- та-катта саноат объектлари- ни портлатиш деб ўйла- манг. Биз қуриш учун пор- тлатиш ишларини олиб бо- раямиз. «Ўзбекэрипротом» аслида пудратчи ташкилот- дир. Хар кун Охангарон- дан, Олмалиқдан, Бекобод ва Ниязхондан, Фарғона ва Зарафшон водиларидан ўн- лаб закавал оламиз.

Жуда кўп саноат корхона- лари ҳамда тош йўл ва темир йўл қураётган таш- килотлар «Фалон» жойда катта тош яқин бор экан. Ишга ҳалалани берати, уни қўпори ташламасагина бўл- майди» деб хат юборилган. Коллективимиз бундай зава- ларни жон-дил қабул қилади. Ахир қириш учун

Д. Д. УСАЧЕВ, «Ўзбекэрипротом» н и н г директори.

ОҚТЕПА УЙЛАРИ

Ўзбекистоннинг қўна- лангўр жойларидан бири бўлган Оқтеппада янги уй-ҳўй масисини барпо уй-ҳўй. Холм да 6 н бу ерда 18 та кўп қават- ли уй-ҳўй бинолари тад кўтарил ва фойдаланишга тошпирилди, яна ўтта бино қурилмақда.

Шаҳар Совети жирога комитети Оқтеппада обод қилиш ҳақида қарор қабул қилди. 1 марта- га йўл ва тротуарлар- ни қуриб бўлиш, 1 апрел- гача ирригация тар- моқларини қазиб бит.

Янги уй-ҳўй масисини- да янгида саноат та- варлари ва оқим-оқат- лар сотиладиган мага- зиналар, амбулатория, аптека, сараторхона, кирохонанинг қабул пунк- ти очилди. Тансафон- лар ўрнатилмоқда. Би- ринчи қаватда аҳо- лига маиший хизмат кўрсатиш номб и н а т и

атрофда анализ қилинади. Бу ўринда Ҳамза образини М. Куз- нецова, М. Қориева, С. Шонтураева, Я. Абдуллаевлар томонидан яхши этиштирилган.

Монографиянинг қимматли то- мини шундан, унда Ҳамза Ҳакимзодининг шу вақтгача асл нусхаси топилмаган драматик асарларини тиклашга зўр ғаират билан киришилган.

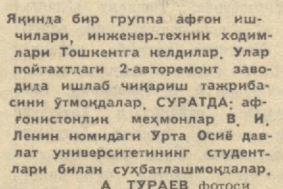
Маълумки, Ҳамза Ҳакимзодининг «Фаргона фожиалари» номи тетралогияси граждлар уру- ши ва ундан кейинги даврларда ҳам катта ағитини роль ўйна- ларди. Бироқ бу драматик эпо- пей шу даврага топилмаган ва унинг сюжет концепцияси аниқ- ланмаган эди. Автор аввало, ўз китобида «Фаргона фожиалари» тетралогиясига кирган пьесалар- нинг сюжетини аниқлаб, сўнгги уларни голий-бадий жиҳатдан тахлил қилиб, гоит фойдали иш қилган. «Ложом фожиалари» трилогияси ва «Қаҳрамон Ўғуз» пьесасининг ҳам сюжети тиклан- ган, буларни алоҳида тақдир- лаш керак.

Монографияда Ҳамза Ҳакимзо- да драматургиясининг саҳна тарихини кўрсатишга кенг ўрин бе- рилган. Агарда М. Раҳмонов ке- йинги йиллардаги сўқаткаларга нисбатан ўз шахсий таъкиллаш- ларга сўнган бўлса, Ҳамза Ҳакимзо- дининг ишлари саҳлага қўйилган, ҳозирги кунда топилмаган пьеса- ларининг саҳна тарихини тиклаш- га келганда анча қийинчиликлар- га дуч келган. Шундай бўлинига қарамай, спектаклларга умумий характеристика берилишига қол- ди, айрим образлар тўлиқ ва

ХОРАЗМ ОБЛАСТИ. Хонча пахта тозалаш заводининг коллективи КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорларини амалга ошириш учун курашиб, энг янги техника билан қурилган янги корпусни ишта туширди. Ил- гари заводда эски асбоб-усуналар ёрдамида ҳар неча-кундузда зўрбазўр 30—35 тоннадан тола чиқарилган бўлса, янги корпус ишта тушиши билан иш унуми икки баравар ошди. СУРАТДА: янги тола ажратиш цехида.

Л. Елагин фотос (ЎзТАГ фототехникаси).

Шу йил 4 февралда Варшава
Партномаси Сяёсий Консультатив
Комитети кенгаши чақирилиши
муносабати билан 1 февралда
Москвада ташқи ишлар министр-
лари ўртасида консултациялар
бошланди.

РАКНИ ДОРИ БИЛАН ТУЗАТИШ

Жинсий органларнинг шип-
ла-рини жинсий гормонлардан тайёр-
ланган дорилар билан даволаш-
америкалик олим Хаггинсинг так-
лифи билан 40-йилларнинг бош-
ларида расм бўлди. Эндиллик ва
даво ҳам ўрганилмоқда ва тако-
миллаштирилмоқда. Ҳозир мета-
нотерация пайдо бўлган метастаз-
лари даволаш учун эмас, балки
кўпчи-а уларнинг олдини олиш
учун қўлланилади.

ган дориларини айтиб ўтсак бў-
ди. Аммо юқорида қайсаси касал-
лиқларни даволаш ҳақида гапир-
иб бўлсак, бу дорилар фанат ўша
касалликларга таъсир қилади.
Кейинги вақтда шинча қарши
рив қадор таъсир этадиган бир
лай антибиотиклар тақдиф қи-
линди. Бирок уларнинг орасидан
рактикага маҳкам жорий қилина-
ган таъсирли дорилар ҳозирча
шпилагани йўқ.

Чет элларда рақ устида ишлашларни
тўғатган олимлар биян алоқаларидан
тўғатган тобора кенгайиб бормоқда.
Илимий-техника ва маданий ҳамжи-
ҳаткорлик қилиш тўғрисида яқинда
шўълон қилинган совет-америка биян
қилиши рақ проблемасини ҳал қилиш
қилишига бел боғлаган совет ва аме-
рика олимларининг биргаликда иш-
лашини ва иқидий мусобақа қилиш
қилиши кўзда тутди. Бу ҳамкорлик
қилиш рақ қурашда қулачи хил-
хил метерателлик дорилар қидириш
қилиш учун ҳал жуда фойдалли
қилиш бўлади, деб умид қилимиз.

«Шафқатсизлик» (Ўзбек тили
22.15 — Горький номи театри
«Тарбияси бузилган бола» деган я
спектаклидан сахналар

Шунингдек маданият соҳас
ҳам кўзга кўринарлик ишлар

ВЕНЕРАГА КЕЛДИ

ЛОНДОН, 2 февраль. (ТАСС). Жуда катта иккинчи баллистик ракета мувафаккиятли учирланганиди туркистанда ТАСС ахборотида Англиядаги ҳамма газеталар эълон қилди. «Дейл мейл» газетасининг обзорчи Хью Маклин Тич океан районида совет ракетааларини синаш мувафаккиятли ўтганлигига ва бунинг натижаларига баҳо бериб, анди Совет Иттифоқи «ичига жони-ворлар солинган ракетааларни Марсга ва Венерага, ёки Ой орбитасига «бориши мумкин» деб ёзди.

бошланади. Энди совет олимлари-
нинг ихтиёрида аниқ ишлайдиган
асбобларни бир неча ўн миллион
километр масофага элтиб қўя ола-
диган зўр ракетадан бош

Ваш мислати Н. С. Хрущёвчи жабопарастларни Америкага сафар қилишдан илгари нисбатан мамакатимиз ўртада кенг дорададаги муносабатларини, биринчи гада салво муносабатларини, Ўзгдга қўйишимиз мумкинлигига жуда ҳам шубҳалардан алик қонир иш бутунига бошқача буюиб кетди: Совет-Америка салво алоқаларини ривожлантиришнинг конкрет имкониятлари вужудга келди. Бугун шартнома ва контрактнинг имзоланишини, менимча, бу Ўзгдани энг яхши ишлар, Келажак ҳамда шунинг айтишимиз мумкинлиги у ҳам жуда умидлар. Мен мамлакатларимиз ўртада узвий иқтисодий алоқалар бздни тарафдоримиз, Ўзгд-маники, Америка бозорлари "Москвич", машинасини "Ўзлаштириш"дан" сўнг, навобат "Волга" ва Совет Иттифоқиди ишлаб чиқарилаётган бошқ: турдаги енгил автомашиналарга келди.

3 февраль эрта билан совет давлат арбоблари делегацияси Филладельфияга жўнаб кетади.

Пленумда бу масалалар юзасилан Франция Коммунистик партияси Марказий Комитетининг секретари ва Сиёсий бюросининг аъзоси Вальтер Роше доклад қилиди.

Газетанинг 3 февраль сонидан эълон қилинган «Ўзбекистон ССР пиллачилик ходимларининг соҳа аълиск мажбурияти»даги Бухоро области бўйича 1960 йилда пилла етиштириш рақами «1.551 тонна» деб тузатиб ўқилсин.

TEATR

ҶАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 4/П да
Тога-ниҳиллар, 5/П да Айтсам тилим
луяди, айтмасам дилим.

НАВОНИ НОМЛИ ТЕАТРДА — 4/П
да Риголетто, 5/П да Маскарда.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗА
ЛИДА — 4, 5, 6, 7, 8, 10/П кеч
соат 8 яримда Озарбайжон давлат
эстрада оркестрининг гастроллари.
Билетлар сотилмонда.

латов қўл остидаги энг йирик совет
аттракциони «Айиқлар цирни»нинг
сўнгги гастроллари, Кеч соат 8 да
бошланади, Якшанба куни 3 марта
томоша кўрсатилади.

Севгининг қадрига етиш керак—
«ВАТАН», «ИСКРА», «КОМСОМОЛ 30
ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛ-
ЛИГИ», «СПУТНИК» (қундуз ва кеч-
қурун).

Ташналик—СОВИР РАҲИМОВ ном-
ли, НАВОЙИ номли, «ЕШ ГВАРДИЯ»
(қундуз ва кечқурун).

2 ярим, 3-40 минут, 4-50 минут ва
кеч 9 да).

Қутлуг қон — НАВОИЙ номли (кеч
соат 5 да ўзбек тилида),
Насриддин Хўжандда — «ИСКРА»
(кеч соат 10 яримда).

В. ЗЮГАНОВ.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй, РЕДАКЦИЯ БУЛИМАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: партия турмуши ва маҳаллий матбуот. — 27604. Пропаганда ва чет эл ҳаёти — 31226, Совет қурилиши — 27604, Қишлоқ ҳўжалиғи — 34455. Саноат — 34524, Адабиёт ва санъат — 32036. Ған, мантаб ва олий ўқув юртилари — 34524, Маҳаллий ахборот — 34780, Оммавий ишлар ва хатлар — 39005, Секретариат — 33469, 32347. Ёлловлар — 28142. Коммутиатор — 36334, 33262.